

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/44/2025
Identifikačné číslo spisu:	5122201250
Dátum vydania rozhodnutia:	28.04.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:5122201250.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: L. P., narodený XX. Y. XXXX, P., P. XXX, zastúpený spoločnosťou: Samec & partners, s. r. o., so sídlom Žilina, Národná 15, IČO: 54 518 563, proti žalovanej: C. F. V., narodená XX. L.Á. XXXX, M. O. U., ul. X. U. XX, zastúpená spoločnosťou: Advokátska kancelária JUDr. Peter Strapáč, PhD., s.r.o., so sídlom Čadca, ul. 17. novembra 3215, o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 27C/9/2022, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 19. júna 2024 sp. zn. 7Co/15/2024, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Súd prvej inštancie zrušil a vyporiadal podielové spoluvlastníctvo sporových strán k nehnuteľnostiam: rodinnému domu č. súp. XXX, postavený na parcele CKN č. 664/1, ktorý je zapísaný na LV č. XXX, vedenom Okresným úradom Kysucké Nové Mesto, katastrálny odbor, pre katastrálne územie a obec P., okres Kysucké Nové Mesto a k pozemkom parc. č. CKN 664/1 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 172 m², parc. č. CKN 664/2 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 454 m² a parc. č. CKN 665 - záhrada o výmere 245 m², všetko zapísané na LV č. XXXX pre katastrálne územie a obec P., okres Kysucké Nové Mesto a vyporiadanie vykonal tak, že všetky nehnuteľnosti prikázal do výlučného vlastníctva žalobcu, ktorý je povinný zaplatiť žalovanej primeranú náhradu vo výške 39.288 eur v lehote 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Vychádzal zo zistenia a medzi stranami nebolo sporné, že títo sú podieloví spoluvlastníci uvedených nehnuteľností, a to žalobca v podiele 3 a žalovaná v podiele 1. Nespornou skutočnosťou bolo tiež, že nehnuteľnosti nie je dobre možné rozdeliť a tak boli splnené podmienky, aby rozhodol o vyporiadaní prikázaním jednému zo spoluvlastníkov za primeranú náhradu. Pri vyporiadaní prihliadal na skutočnosti,

že žalobca je väčšinovým spoluvlastníkom nehnuteľností a žalovaná svojím konaním sa sama zbavila inej možnosti bývania. V rodinnom dome, ktorý je predmetom vyporiadania, doposiaľ býva žalovaná so spoločným synom strán konania - maloletým R., narodeným XX. U. XXXX, a asi od roku 2020 žalobca nebýva v rodinnom dome. Žalobca sa vyjadril, že odsťahoval sa po tom, čo sa rozišiel so žalovanou ako svojou partnerkou a z dôvodu, aby sa predišlo ďalším sporom medzi nimi a v súčasnej dobe býva v byte so svojimi rodičmi. Pri vyporiadaní nie je možné prihliadať len na to, že v dome doposiaľ býva žalovaná so spoločným synom, vzhľadom na to, že išlo o partnerov, ktorí sa rozišli, čo nebolo v konaní sporné. To, že žalobca sa odsťahoval zo spoločného rodinného domu, nemôže byť dôvodom, pre ktorý by bol znevýhodnený pri rozhodovaní o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva. Z vyjadrenia žalovanej vyplýva, že vzťahy medzi stranami neboli dobré, lebo samotná žalovaná sa vyjadrovala tak, že počas návštev sa ju žalobca snažil vyprovokovať a riešil schválnosti. Preto bolo dané, aby pri predchádzaní ďalších sporov a konfliktov medzi bývalými partnermi žalobca opustil spoločnú domácnosť a bývanie v dome ponechal žalovanej a spoločnému synovi. Žalovaná poukazovala na investície na zveľaďovanie domu, ako aj to, že sa snaží dom udržiavať a opravovať a z tohto dôvodu žiadala, aby bol prikázaný do jej výlučného vlastníctva. Predložila súpis, ktorý mal vyhotoviť žalobca a ide o práce a materiál, ktoré boli pri investíciách do nadobudnutého rodinného domu s tým, že strany konania sa rozdielne vyjadrovali k tomu, v akej výške poskytl finančné prostriedky pri prestavbe rodinného domu. Ani jedna zo strán nepredložila také dôkazy, na základe ktorých by bolo možné dospieť k záveru, že žalobca alebo žalovaná vo väčšom rozsahu sa podieľali na prestavbe rodinného domu. Žalovaná, ktorá aj pri vyporiadaní žiadala prihliadať na reálne investície, nepredložila vzájomnú žalobu, a tak konštatoval, že v danom prípade nemohlo dôjsť k vyporiadaniu podielového spoluvlastníctva v širšom slova zmysle, pretože podľa judikatúry do úvahy takéto vyporiadanie prichádza len na návrh účastníka alebo na vzájomný návrh odporcu (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/53/2004). Žalovaná svoje tvrdenia, že vo väčšom rozsahu sa finančne podieľala na nadobudnutí a prestavbe rodinného domu, nepredložila o tom žiaden dôkaz, a ani nenavrhol doplniť dokazovanie, takže neuniesla dôkazné bremeno.

3. Podstatné pre rozhodnutie bolo, čo bolo nesporné, že žalovaná bola vlastníčkou bytu a tento podľa zmluvy V 2817/2021, ktorého vklad bol povolený 10. 01. 2022, previedla na svoju matku. Žalovaná uvádzala, že finančné prostriedky na kúpu tohto bytu mala zabezpečené ako pôžičku od rodiny, brata a rodičov, a pretože počas dlhšej doby nedošlo k uzatvoreniu dohody so žalobcom a nemala finančné prostriedky, tak previedla tento byt naspäť svojej matke, pretože reálne bola matka vlastníčkou a dala jej na byt finančné prostriedky. Na uvedené však nepredložila, ani nenavrhol doplniť dôkazy, pokiaľ ide o dôvod, pre ktorý previedla byt na svoju matku. Byt previedla na svoju matku v období, keď strany konania sa dohadovali o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, kde aj žalovaná najskôr súhlasila s tým, že nehnuteľnosti budú prikázané do výlučného vlastníctva žalobcu. Preto konanie žalovanej vyhodnotil ako účelové, v snahe, aby si žalovaná zabezpečila pre seba výhodnejšie postavenie v konaní o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva a aby konštatovala, že nemá žiadnu inú možnosť bývania so svojím synom, ktorý je spoločným synom sporových strán. S takýmito dôvodmi sa nestotožnil a vychádzal z toho, že žalovaná mala inú možnosť bývania a sama svojím konaním sa zbavila tohto bytu tak, že ho previedla na svoju matku. Preto dospel k záveru, že sú splnené podmienky, aby nehnuteľnosti boli prikázané do výlučného vlastníctva žalobcu, ktorý je väčšinovým spoluvlastníkom a tento vypláti primeranú náhradu žalovanej.

4. Pri určovaní primeranej náhrady vychádzal z predloženého znaleckého posudku znalkyne C.. F. E. č. 101/2020, ktorá určila celkovú cenu nehnuteľností vo výške 150.000 eur, z toho štvrtinový podiel na žalovanú je suma 37.500 eur. Žalobca uvádzal, že túto sumu navýšil z dôvodu inflácie o 5 %, takže vychádzal z celkovej všeobecnej hodnoty 157.151,24 eura a z toho štvrtinový podiel po zaokrúhlení je suma 39.288 eur. Pokiaľ žalovaná nesúhlasila s výškou výplaty, ani len neuviedla vlastné skutkové tvrdenia, aká je všeobecná hodnota nehnuteľností a aká výška primeranej náhrady má zodpovedať spoluvlastníckym podielom strán konania, a taktiež ani nepredložila žiaden dôkaz a nenavrhol doplniť dokazovanie na preukázanie všeobecnej hodnoty nehnuteľností.

5. O trovách konania rozhodol s poukazom na § 255 ods. 1 CSP, keď žalobca mal vo veci plný úspech.

6. Na základe odvolania žalovanej Krajský súd v Žiline (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

7. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku ako aj konania, ktoré mu predchádzalo dospel k záveru, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci zistil skutkový stav v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností, na podklade vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým záverom a prejednanú vec vecne správne posúdil. Nakoľko odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku zodpovedá kritériám uvedeným v ust. § 220 ods. 2 CSP, odvolací súd konštatoval správnosť týchto dôvodov, v plnom rozsahu sa s nimi stotožnil a v podstatných bodoch naň odkázal. Na zdôraznenie správnosti odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie poukázal iba na niektoré ďalšie skutočnosti (§ 387 ods. 2 CSP).

8. Podstatnou odvolacou námietkou žalovanej bolo, že súd prvej inštancie nerozhodol o jej vložených investíciách do spoločných nehnuteľností. V prvom rade je nutné uviesť, že žalovaná vo svojom písomnom vyjadrení k žalobe zo dňa 26. 05. 2022 síce uviedla finančné čiastky, ktoré mala výlučne sama vynaložiť do výstavby/prestavby domu a jeho zariadenia, tieto však žiadala iba zohľadniť pri stanovení primeranej náhrady za vyporiadanie nehnuteľností. Z tohto podania a ani jej ďalších podaní, vyjadrení na pojednávaní pred súdom prvej inštancie dňa 27. 02. 2023 nevyplýva, že by podala návrh na zaplatenie týchto investícií formou žaloby alebo vzájomnej žaloby.

9. Súd pri vyporiadaní podielového spoluvlastníctva prikázaním veci jednému zo spoluvlastníkov za primeranú náhradu, túto náhradu stanoví zodpovedajúcim podielom z obvyklej ceny bez toho, aby túto upravoval s ohľadom na vzájomné pohľadávky alebo kompenzačné námietky strán. Pokiaľ počas existencie spoluvlastníctva niektorý zo spoluvlastníkov vynaložil investície na spoločnú vec, má voči ostatným spoluvlastníkom právo na náhradu za vynaložené investície v rozsahu zodpovedajúcom ich spoluvlastníckym podielom na spoločnej veci. Takýto nárok na zaplatenie náhrady si investujúci spoluvlastník môže uplatniť aj v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva v rámci tzv. vyporiadania v širšom zmysle. Nevyhnutnou podmienkou, aby sa súd mohol takýmto nárokom zaoberať je však jeho riadne uplatnenie žalobou alebo vzájomnou žalobou so všetkými náležitosťami. O takomto nároku je potrebné rozhodnúť samostatným výrokom; je vylúčené vykonať jeho zohľadnenie v rámci rozhodovania o náhrade za spoluvlastnícky podiel (R 46/1991). Je tomu tak preto, že rozhodnutie súdu o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva má konštitutívnu povahu a zakladá tak práva a povinnosti až do budúcnosti. Právo na zaplatenie náhrady tak vzniká spoluvlastníkovi až právoplatnosťou tohto rozhodnutia. Pre určenie výšky primeranej náhrady spoluvlastníkovi, ktorý je zo spoluvlastníctva vylučovaný, je rozhodujúca cena spoločnej veci v čase jej vyporiadania (napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/53/2004).

10. V tomto smere odvolací súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22Cdo/4527/2010 zo dňa 26. 02. 2013 (aj keď sa nejedná o záväznú judikatúru), z ktorého vyplýva, že výrok súdneho rozhodnutia, ktorým sa v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva rozhodovalo o investíciách, nie je z hľadiska nadobudnutia právoplatnosti závislý na výrokoch o zrušení a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva a naopak, pretože širšie vyporiadanie spoluvlastníctva nemá výslovnú oporu v Občianskom zákonníku, ktorá by podradžovala rozhodnutie o ňom všeobecnému režimu výrokov o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva. Ide o nároky samostatné, ktoré môžu byť uplatnené nezávisle aj mimo konania o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva obzvlášť tam, kde ich splatnosť nie je viazaná na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva.

11. Ako už bolo vyššie konštatované, nakoľko žalovaná nepodala počas priebehu celého konania vzájomnú žalobu na vyporiadanie podielového spoluvlastníctva v širšom zmysle ohľadne ňou tvrdených vynaložených investícií na spoločnú nehnuteľnosť, správne súd prvej inštancie o týchto investíciách nerozhodoval. V tejto súvislosti odvolací súd zdôrazňuje, že žalovaná dôkazy o vložených investíciách začala produkovať až v rámci odvolania, na ktoré nebolo možné prihliadať jednak z dôvodu nepodania vzájomnej žaloby, ako aj z dôvodu, že sa jedná o novoty v odvolacom konaní v zmysle § 366 CSP a

nejedná sa o žiadnu výnimku upravenú v citovanom ustanovení.

12. Žalovaná ďalej namietala, že súd prvej inštancie v rámci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva sa nezaoberal hypotekárnym úverom, ktorý bol poskytnutý sporovým stranám a žalovaná v ňom vystupuje ako spoludlžníčka popri žalobcovi. Odvolací súd zdôrazňuje, že predmetom zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva boli konkrétne nehnuteľnosti, ktoré boli vyporiadané prikázaním do výlučného vlastníctva žalobcu za primeranú náhradu, ktorá sa stanovuje zodpovedajúcim podielom z obvyklej ceny bez toho, aby túto upravoval s ohľadom na vzájomné pohľadávky alebo kompenzačné námietky strán, teda na hypotekárny úver nie je možné prihliadať a nie je predmetom vyporiadania. Jedná sa o samostatný právny vzťah medzi žalobcom, žalovanou a bankou.

13. K zamietnutiu návrhu na vykonanie dokazovania výsluchom žalovanej, súd prvej inštancie správne aplikoval sudcovskú koncentráciu v zmysle § 153 CSP. Sporové konanie sa spravuje zásadou koncentrácie konania, čo má za následok osobitné procesnoprávne sankcie za to, že strana sporu porušila procesnú povinnosť riadneho vedenia sporu, ktorá je všeobecne vyjadrená v čl. 8 základných princípov CSP. Účelom a zmyslom koncentrácie konania je prispieť k rýchlosti konania, zabrániť zdržiavaniu konania a motivačne pôsobiť na strany sporu, aby procesné úkony vykonávali včas. Žalovaná o tejto sudcovskej koncentrácii bola riadne poučená v rámci výzvy na vyjadrenie sa k žalobe. V písomnom vyjadrení k žalobe nežiadala vykonať dokazovanie svojim výsluchom a navyše na preukázanie svojich tvrdení v tomto vyjadrení ani neprodukovala a nenavrhovala žiadne ďalšie dôkazy. Dôkaz vykonať výsluchom žalovanej podal až jej právny zástupca na nariadenom pojednávaní konanom dňa 27. 02. 2023, ktorého sa žalovaná nezúčastnila a jej neúčast' ospravedlnil právny zástupca z dôvodu starostlivosti o choré maloleté dieťa, avšak žiaden doklad o tom nebol predložený. Takto i samotná žalovaná zavinila, že jej výsluch pred súdom nebol vykonaný. Odvolací súd dospel i k záveru, že len samotným výsluchom žalovanej by neboli náležite preukázané tvrdenia žalovanej či už o vnesených nákladoch do spoločnej nehnuteľnosti (ktoré neboli ani predmetom konania s poukazom na vyššie uvedené), alebo o pôžičke od svojich príbuzných a z toho dôvodu prevedenie vlastníctva k bytu na svoju matku.

14. Z dôvodu neunesenia dôkazného bremena zo strany žalovanej, súd prvej inštancie správne vyhodnotil účelovosť prevodu vlastníctva bytu žalovanou na svoju matku a takto sa zbaviť možnosti iného bývania. Svedčia o tom časové súvislosti, keď právny zástupca žalobcu listom z 13. 12. 2021 oznámil právnenému zástupcovi žalovanej, že táto má zabezpečenú bytovú potrebu, nakoľko je výlučnou vlastníčkou uvedeného bytu, na čo následne žalovaná byt prepísala na svoju matku, vklad kúpnej zmluvy bol povolený 10. 01. 2022.

15. Odvolací súd sa stotožnil so spôsobom zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva, a to prikázaním nehnuteľnosti do výlučného vlastníctva žalobcu z dôvodov konštatovaných súdom prvej inštancie v bodoch 19. a 20. odôvodnenia napadnutého rozsudku, keď ako už bolo v predchádzajúcom bode konštatované, že žalovaná relevantne nepoprela/nepreukázala účelovosť prevodu jej vlastníctva k bytu na svoju matku.

16. K všeobecnej hodnote vyporiadavaných nehnuteľností žalovaná nevzniesla žiadne námietky, súd prvej inštancie vychádzal zo znaleckého posudku C.. F. E. č. 101/2020, ktorého zadávateľkou bola žalovaná a žalobca s poukazom na rok jeho vypracovania takto stanovenú cenu navýšil o 5 %. Žalovaná uvedený postup nenamietala a ani neprodukovala žiadne tvrdenia o inej ich hodnote.

17. Pokiaľ žalovaná v ďalších podaniach poukazovala na to, že ňou zvolený právny zástupca ju riadne nezastupoval, neinformoval ju o vytýčených termínoch pojednávania, ospravedlnenia písal v jej mene, kde sfaľšoval jej podpis, odvolací súd zdôrazňuje, že sa jedná o právny vzťah medzi ňou a jej právnym zástupcom a navyše uvedené nie je možné ani hodnotiť ako odvolacie dôvody s poukazom na § 365 ods. 3 CSP, keď uvedené dopĺňala žalovaná už po uplynutí odvolacej lehoty.

18. Proti predmetnému rozsudku podala dovolanie žalovaná. Žalovaná podala dovolanie z dôvodov podľa

§ 420 písm. f) CSP. Uviedla, že dovolaním napadnuté rozhodnutie vychádza zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, kedy odvolací súd neprihliadol na námietky produkované dovolateľkou v jej podanom odvolaní v dostatočnej miere, pričom sa jedná o podstatné námietky, ktoré mali pre rozhodnutie vo veci samej podstatný význam. V tomto smere poukázala na odvoláciu námietku, ktorej nedôvodnosť konštatoval odvolací súd - nepodanie vzájomnej žaloby.

18.1. Zo strany súdu nebola vyzvaná na predloženie písomnej vzájomnej žaloby. Počas odvolacieho konania dala odvolaciemu súdu na vedomie, že žalobu o vloženie investícií podala počas súdneho konania, ktoré nebolo právoplatne skončené, avšak počas základného konania nebola zo strany súdu vyzvaná na odstránenie väd podania, aj keď sa vyjadrila, že žiada, aby jej žalobca zaplatil vložené investície už počas vedenia súdneho konania. V tomto prípade dovolateľka od počiatku vedenia súdneho konania uvádzala, že do rodinného domu vložila investície nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu. Vyjadrenie k žalobe bolo podané ešte v čase, kedy dovolateľka nebola právne zastúpená. Zo samotného vyjadrenia k žalobe zo dňa 26. 05. 2022 vyplývalo, že si dovolateľka uplatňuje voči žalovanému vložené investície nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu. V tomto smere poukázala na § 160 ods. 1 CSP v spojení s § 147 ods. 3 CSP s poukazom na § 129 ods. 1 CSP. Súd si teda nesplnil svoju poučovaciu povinnosť, ktorú mu ukladá procesný predpis. Prvoinstančný súd mal realizovať poučenie o možnosti odmietnuť neúplné alebo nezrozumiteľné podanie v prípade, ak ho strana nedoplní ani neopraví v lehote uvedenej v uznesení. Súd si svojvoľne nemôže vykladať vyjadrenie dovolateľky v ktorom uvádzala, že vložené investície žiada zohľadniť pri stanovení primeranej náhrady za vyporiadanie. Takúto možnosť nepripúšťa ani aplikačná prax, pretože náhrada vložených investícií je odlišným nárokom ako náhrada za ustupujúci spoluvlastnícky podiel.

18.2. Pokiaľ počas existencie spoluvlastníctva niektorý zo spoluvlastníkov vynaložil investície na spoločnú vec, má voči ostatným spoluvlastníkom právo na náhradu za vynaložené investície v rozsahu zodpovedajúcom ich spoluvlastníckym podielom na spoločnej veci. Takýto nárok na zaplatenie náhrady si investujúci spoluvlastník môže uplatniť aj v konaní o zrušení a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva v rámci tzv. vyporiadania v širšom zmysle. Nevyhnutnou podmienkou, aby sa súd mohol takýmto nárokom zaoberať je však jeho riadne uplatnenie návrhom alebo vzájomným návrhom so všetkými náležitosťami. O takomto nároku je potrebné rozhodnúť samostatným výrokom; je vylúčené vykonať jeho zohľadnenie v rámci rozhodovania o náhrade za spoluvlastnícky podiel (R 46/1991). V uvedenom sa jednalo o formalistický prístup k aplikácii práva.

18.3. Vo vzťahu k namietanej vade znátočnosti v zmysle 420 písm. f) CSP dovolateľka namieta porušenie jej procesných práv spojených s navrhovaním dôkazov, formalistický prístup súdov nižších inštancií pri interpretácii zákonných ustanovení CSP týkajúcich sa sudcovskej koncentračnej zásady (§ 153), poučovacej povinnosti (§ 160), porušenie princípu rovnosti strán.

18.4. Z uvedeného je zrejmé, že dovolateľka podávala dôkazy o vložených investíciách až v odvolacom konaní, kedy sa oboznámila s rozsudkom a dôvodmi, prečo sa súd nezaoberal vloženými investíciami. V súčasnosti je síce vedené konanie o zaplatenie vložených investícií pred Okresným súdom Žilina sp. zn. 42C/44/2024, avšak je prerušené do právoplatného skončenia tejto súdnej veci. Nesprávnym procesným postupom súdu bola táto žaloba podaná až po viac jeden a pol roka odo dňa písomného vyjadrenia k žalobe, čím mohlo na strane dovolateľky dôjsť k poškodeniu jej práv, predovšetkým z hľadiska plynutia času.

18.5. V sporovom konaní je súd limitovaný skutkovými tvrdeniami strán sporu, ktoré konanie sa riadi zásadou formálnej pravdy. Ustanovenie § 150 CSP zakotvuje jednu zo základných procesných povinností strán a to povinnosť tvrdiť. Schopnosť strany uniesť bremeno tvrdenia spolu s dôkazným bremenom je predpokladom pre úspech v spore. Posúdenie otázky, ktorá strana sporu je povinná tvrdiť a aký obsah je obsah jej povinnosti tvrdiť, teda kto a aké tvrdenia má uviesť, sa odvíja od hmotného práva. Platí, že strana sporu je povinná tvrdiť skutočnosti, ktoré sú na základe hmotného práva spôsobilé priviesť jej úspech v spore. Skutkové tvrdenia sú obsahom jednotlivých procesných úkonov strán sporu, ktoré majú formu písomných podaní či ústnych prednesov. Z hľadiska pravidiel o koncentrácii konania je žiadateľné, aby všetky skutkové tvrdenia boli obsiahnuté a) ak ide o žalobcu, tak v žalobe a vo vyjadrení žalobcu podľa § 167 ods. 3 CSP, b) ak ide o žalovaného, tak vo vyjadrení žalovaného k žalobe. Skutkové tvrdenia predložené neskôr (napr. vo forme ústnych prednesov na pojednávaní) je potrebné

ospravedlniť tým, že ich strana sporu nemohla predložiť už skôr (napr. novým skutkovým tvrdeniam sa reaguje na skutočnosť, ktorá vyšla najavo až z dôkazu vykonaného na pojednávaní); inak na ne súd nemusí prihliadnuť (§ 153). Súd môže strany vyzvať na doplnenie skutkových tvrdení (§ 150 ods. 2 CSP), výnimočne môže vykonať dôkaz, ktorý strany nenavrhli, a takto zistiť skutočnosť, ktorá nebola stranami tvrdená (§ 185 ods. 2 a 3), prípadne sa môže výnimočne odkloniť od zhodných tvrdení strán (§ 186 ods. 2 CSP). Tento materiálny korektív však nemôže nahrádzať procesnú aktivitu strán a ich povinnosť tvrdiť.

18.6. Súd rovnako odmietol výsluch žalovanej, pričom odvolací súd tento procesný postup potvrdil ako správny a zákonný. V tomto smere sa jednalo o dôkaz navrhovaný žalovanou v konaní, kedy medzi stranami boli sporné skutkové tvrdenia ohľadom spôsobu zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva. Procesnému právu strany sporu navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch tiež rozhodnúť a vo svojom rozhodnutí odôvodniť prečo, z akých dôvodov tak neurobil.

18.7. Výsluch žalovanej nebol nadbytočným dôkazom s prihliadnutím na skutočnosť, že sa jednalo o stranu sporu, ktorá má navyše právo vyjadriť sa ku prednesom, predbežnému právnomu názoru súdu, vykonaným dôkazom, ale svojou svedeckou výpoveďou môže aj preukázať jej tvrdenia, pričom súd na vytýčenom pojednávaní mal a mohol mať vedomosť z predložených vyjadrení strán sporu spornosť tvrdení.

18.8. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, kedy považoval prevod bytu z dovolateľky na jej matku ako účelový prevod, len na základe vyjadrenia žalobcu. Dovolaťka poukazovala na riadne subjektívne dôvody, pre ktoré previedla vlastníctve právo k bytu na svoju matku. Dovolaťka bola odkázaná na finančné prostriedky, na ktoré v zmysle predchádzajúcich rokovaní so žalobcom mala dôvod, t.j. bola prejavovaná obojstranná vôľa o tom, že dohoda o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva bola odplatná a tieto finančné prostriedky mali byť použité na splatenie dlhu voči jej bratovi a matke.

18.9. Súdmi nižších stupňov bola nehnuteľnosť prikázaná do výlučného vlastníctva žalobcu z dôvodu, že je väčšinový spoluvlastník. Súd je však povinný prihliadnuť na všetky okolnosti súdneho konania, na účelne využitie veci, veľkosť spoluvlastníckeho podielu a násilné správanie spoluvlastníka. Navrhovaný dôkaz, výsluch žalovanej bol teda zamietnutý predčasne a svojvoľne. Dovolaťka vo svojich vyjadreniach uvádzala a apelovala na zamietnutie návrhu vo veci samej a žiadala prikázanie veci do jej výlučného vlastníctva aj vzhľadom na násilné správanie žalobcu voči nej a ich spoločnému synovi.

19. Účelné využívanie veci zo strany dovolateľky bolo preukázané aj samotným užívaním nehnuteľností v čase rozhodovania súdu, kde bývala so svojim maloletým synom, čo rozporované nebolo. Súdny teda dôvodili lepšie užívanie nehnuteľnosti v prospech žalobcu len z dôvodu veľkosti jeho spoluvlastníckeho podielu.

19.1. Dovolaťka si zabezpečila pôžičku od rodiny (brat a rodičia) na kúpu bytu, ktorý formálne kúpila, ale za ich peniaze, so vznikom nového záväzku voči svojim rodinným príslušníkom, pričom vznik uvedeného záväzku žalobcom sporovaný nebol. Preto byt previedla naspäť matke, pretože reálne ona bola vlastníčkou.

19.2. Na strane žalobcu neboli preukázané subjektívne a objektívne predpoklady vyporiadania podielového spoluvlastníctva v jeho prospech a súdy na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu rozhodli odhliadnuť na sporné skutkové tvrdenia, ktoré v konaní neboli odstránené.

19.3. U dovolateľky súdy nižších stupňov posúdili účelnosť prevodu bytu z dovolateľky na jej matku a tým „vzdanie sa“ bytovej jednotky, pričom u žalobcu nebolo ani preukázané, že vec bude účelne využívať a dokonca, či ju účelne využíval a staral sa o vec aj v čase rozhodovania súdu. Na druhej strane je to dovolateľka, ktorá sa o vec riadne starala a od počiatku v nej bývala, zabezpečovala nielen jej realizáciu, investíciu, ale aj ďalšiu starostlivosť a údržbu. Zo strany žalobcu to bol len jeho väčšinový spoluvlastnícky podiel, ktorý bol prvoradým predpokladom pre rozhodnutie súdu v zmysle jeho žaloby, pričom tento postup je formalistický. Pri zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva súd nie je viazaný žalobným návrhom, pretože usporiadanie vzťahov vyplýva z osobitného predpisu. Súd je povinný skúmať osobitosti prípadu, aby mal preukázané splnenie zákonných podmienok pre spôsob zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva vzhľadom na osobitosti sporu, pričom tento postup zo strany súdov nižšieho stupňa dodržaný nebol.

19.4. Na základe vyššie uvedeného žiadala zrušiť rozsudok odvolacieho ako aj súdu prvej inštancie a vec vrátiť na nové konanie a rozhodnutie. Zároveň si uplatnila právo na náhradu trov konania.

20. K dovolaniu žalovanej podal žalobca písomné vyjadrenie, poukazoval na to, že pokiaľ dovolateľka podala dve identické dovolania, s poukazom na rozhodnutie Ústavného súdu SR I. ÚS 320/2009 je potrebné dovolacie konanie zastaviť pre prekážku litispendencie. Z opatrnosti uviedol, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP neexistuje. Žiadal dovolacie konanie zastaviť, resp. odmietnuť a priznať náhradu trov dovolacieho konania.

20.1. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala advokátom zastúpená (§ 429 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP nie je prípustné.

20.2. V prvom rade dovolací súd k námietke žalobcu, že dovolacie konanie má byť zastavené z dôvodu prekážky prv začatého konania podľa § 159 CSP (litispendencie) udáva, že z obsahu spisu bolo zistené, že dovolacie konanie na základe dovolania žalovanej doručené súdu dňa 16. 08. 2024 bolo zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku za dovolanie podľa § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb., pričom uznesenie o zastavení konania nadobudlo právoplatnosť dňa 11. 10. 2024. Dovolací súd koná o dovolaní, ktoré bolo doručené súdu dňa 09. 09. 2024 v zákonom stanovenej lehote 2 mesiacov od doručenia napadnutého rozhodnutia (§ 427 ods. 1 CSP). Táto prekážka v čase posudzovania neskoršieho dovolania už odpadla, vzhľadom na právoplatné zastavenie konania o skoršom dovolaní a nejde ani o prekážku veci rozsúdenej (§ 230 CSP), nakoľko uznesenie o zastavení konania nemožno považovať za rozhodnutie, ktorým sa o veci právoplatne (meritórne) rozhodlo.

20.3. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

20.4. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

20.5. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

20.6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

20.7. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený

sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

20.8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

20.9. V danom prípade dovolateľka uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP, ktorý vymedzila tým, že odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal s odvolacími námietkami žalovanej, pričom išlo o posúdenie námietok, ktoré mali pre rozhodnutie podstatný význam. Nedostatočne sa vysporiadal jednak s odvolacou námietkou vzájomnej žaloby žalovanej a to tým, že žalovaná nebola vyzvaná na odstránenie väd podania, aj keď sa vyjadrila, že žiada, aby jej žalobca zaplatil vložené investície už počas súdneho konania. Súd si teda nespĺnil svoju poučovaciu povinnosť v zmysle § 160 ods. 1 CSP, § 147 ods. 3 CSP a § 129 ods. 1 CSP. V rámci väd zmätočnosti namietala nevykonanie dokazovania, v tomto smere a to výsluchom jej samotnej, keď podľa nej tento návrh na vykonanie dokazovania bol zamietnutý predčasne.

20.10. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovanej, že v konaní došlo k ňou tvrdným vädám zmätočnosti.

20.11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

20.12. Túto námietku žalovanej spočívajúcu v nedostatočnosti odôvodnenia napadnutého rozsudku nie je možné považovať za opodstatnenú, rozsudok odvolacieho súdu spĺňa kritériá pre odôvodnenie rozhodnutia vyplývajúce z ustanovení § 393 ods. 2 a 3 CSP a § 220 ods. 2 a 3 CSP, preto ho nemožno považovať za nedostatočne odôvodnený. Z rozsudku súdu odvolacieho v spojení s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie je zrejmé, akými úvahami sa súdy riadili pri posudzovaní žaloby žalobcu, venovali sa kľúčovým okolnostiam prípadu. Odôvodnenie napadnutého rozsudku zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj ich všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Argumentácia odvolacieho súdu v spojení so súdom prvej inštancie je koherentná a ich rozhodnutia sú konzistentné, zvolené premisy aj závery, ku ktorým na ich základe odvolací súd dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť.

20.13. V posudzovanej veci odvolací súd predovšetkým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie - ktorým zrušil a vyporiadal podielové spoluvlastníctvo sporových strán k nehnuteľnostiam: rodinnému domu č. súp. XXX, postavený na parcele CKN č. 664/1, ktorý je zapísaný na LV č. XXX, vedenom Okresným úradom Kysucké Nové Mesto, katastrálny odbor, pre katastrálne územie a obec P., okres Kysucké Nové Mesto a k pozemkom parc. č. CKN 664/1 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 172 m², parc. č. CKN 664/2 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 454 m² a parc. č. CKN 665 - záhrada o výmere 245 m², všetko zapísané na LV č. XXXX pre katastrálne územie a obec P., okres Kysucké Nové Mesto a vyporiadanie vykonal tak, že všetky nehnuteľnosti prikázal do výlučného vlastníctva žalobcu, ktorý je

povinný zaplatiť žalovanej primeranú náhradu vo výške 39.288 eur v lehote 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku - ako vecne správny, stotožniac sa s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú jednotu, rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Dovolací súd uvádza, že z odôvodnenia rozhodnutí nižších inštancií je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu.

20.14. V bodoch 9. až 18. sa odvolací súd vyjadril k podstatným odvolacím námietkam žalovanej (tu pozri v bodoch 8. až 17.)

20.15. K namietanému pochybeniu v procese obstarávania dôkazov, v predmetnej veci k nevykonaniu dôkazu výsluchom samotnej žalovanej najvyšší súd uvádza, že pokiaľ súd nevykonával v priebehu civilného konania všetky navrhované dôkazy alebo nevykonával iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nedostatočne zistil skutkový stav alebo nesprávne vyhodnotil niektorý dôkaz, nemožno to v zásade považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení strany, čo v súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Predmetná judikatúra najvyššieho súdu bola a je akceptovaná aj ústavným súdom (I. ÚS 65/2020, III. ÚS 171/2018, II. ÚS 202/2020, II. ÚS 108/2020, II. ÚS 153/2019, II. ÚS 465/2017, IV. ÚS 511/2020). Na druhej strane Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach tiež vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (III. ÚS 332/09). Zasadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 C.s.p.), a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmie byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 04. 1993, II. ÚS 410/06). K takejto interpretácii dospel už aj najvyšší súd v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/100/2018 alebo 5Cdo/202/2018. V prejednávanej veci, ale o takýto prípad nejde.

20.16. Ako už vyslovil Najvyšší súd SR v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/100/2018 a 5Cdo/202/2018 procesnému právu účastníka navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) tiež, pokiaľ im nevyhoví, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo, z akých dôvodov tak ale neurobil. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou kapacitou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t.j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť.

20.17. Odvolací súd v bode 14. (tu pozri bod 13.) zdôvodnil nevykonanie dokazovania, ktoré už podľa súdu prvej inštancie nebolo realizované z dôvodu uplatnenia sudcovskej koncentrácie práva podľa § 153 CSP, keď uviedol: „K zamietnutiu návrhu na vykonanie dokazovania výsluchom žalovanej, súd prvej inštancie správne aplikoval sudcovskú koncentráciu v zmysle § 153 CSP. Sporové konanie sa spravuje zásadou koncentrácie konania, čo má za následok osobitné procesnoprávne sankcie za to, že strana sporu porušila procesnú povinnosť riadneho vedenia sporu, ktorá je všeobecne vyjadrená v čl. 8 základných princípov CSP. Účelom a zmyslom koncentrácie konania je prispieť k rýchlosti konania, zabrániť zdržiavaniu konania a motivačne pôsobiť na strany sporu, aby procesné úkony vykonávali

včas. Žalovaná o tejto sudcovskej koncentrácii bola riadne poučená v rámci výzvy na vyjadrenie sa k žalobe. V písomnom vyjadrení k žalobe nežiadala vykonať dokazovanie svojim výsluchom a navyše na preukázanie svojich tvrdení v tomto vyjadrení ani neprodukovala a nenavrhovala žiadne ďalšie dôkazy. Dôkaz vykonať výsluchom žalovanej podal až jej právny zástupca na nariadenom pojednávaní konanom dňa 27.2.2023, ktorého sa žalovaná nezúčastnila a jej neúčast' ospravedlnil právny zástupca z dôvodu starostlivosti o choré maloleté dieťa, avšak žiaden doklad o tom nebol predložený. Takto i samotná žalovaná zavinila, že jej výsluch pred súdom nebol vykonaný. Odvolací súd dospel i k záveru, že len samotným výsluchom žalovanej by neboli náležite preukázané tvrdenia žalovanej či už o vnesených nákladoch do spoločnej nehnuteľnosti (ktoré neboli ani predmetom konania s poukazom na vyššie uvedené), alebo o pôžičke od svojich príbuzných a z toho dôvodu prevedenie vlastníctva k bytu na svoju matku.“ Keďže odvolací súd konštatoval nadbytočnosť uvedeného dokazovania s poukazom na tu uvedené dôvody, túto nadbytočnosť dostatočne odôvodnil, čím vyhovel kritériám v zmysle vyššie citovanej judikatúry ústavného i najvyššieho súdu. Tiež je potrebné uviesť, že v súlade s ust. § 195 ods. 1 CSP môže súd na návrh nariadiť výsluch strany o tvrdených skutočnostiach, ktoré v konaní vyšli najavo, ak ich nemožno preukázať inak; ustanovenie § 150 ods. 2 CSP tým nie je dotknuté. V civilnom sporovom konaní je výsluch strany iba podporným dôkazom. Vyplýva to z dikcie zákona, podľa ktorej výsluch strany môže súd vykonať vtedy, ak tvrdenú skutočnosť nemožno preukázať inak. Vzhľadom na prejednávaniu zásadu strany sporu nesú v konaní zodpovednosť za unesenie dôkazného bremena. Dôkazom je výsluch strany iba vtedy, ak ho súd ako procesný prostriedok nariadi. Rovnako prijateľný a logický záver prijal odvolací súd aj vo vzťahu k negatívnym procesným dôsledkom vyplývajúcim pre žalovanú z dôvodu aplikácie princípov koncentracie konania v zmysle § 153 CSP (por. napr. aj I. ÚS 535/2023). Preto nebol priestor pre konštatovanie ani tejto vady konania v zmysle § 420 písm. f) CSP.

21. Doposiaľ vykonané dokazovanie dostatočne odôvodňujú prijaté závery súdu prvej inštancie i súdu odvolacieho. Dovolací súd v súvislosti so žalovanou namietanými vadami v procese zisťovania skutkového stavu a v procese dokazovania uvádza, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto v zásade nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v prejednávanej veci v rozsahu nosných právnych záverov odvolacieho súdu nezistil.

21.1. Skutočnosť, že dovolateľka má odlišný právny názor na vec než konajúci odvolací súd, bez ďalšieho nezakladá ním tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP (9Cdo/248/2021, 9Cdo/73/2020, 9Cdo/121/2020). Napokon je potrebné uviesť i to, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá (R 24/2017). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

21.2. Na námietku nedostatočného sa vysporiadania s odvolacou námietkou vzájomnej žaloby žalovanej, že žalovaná nebola vyzvaná na odstránenie väd podania, aj keď sa vyjadrila, že žiada, aby jej žalobca zaplatil vložené investície už počas súdneho konania, že si súd teda nesplnil svoju poučovaciu povinnosť v zmysle § 160 ods. 1 CSP, § 147 ods. 3 CSP a § 129 ods. 1 CSP, dovolací súd poukazuje na body 9. až 12. odvolacieho rozhodnutia (tu pozri body 8. až 11.) s ktorými dôvodmi sa stotožňuje. Podľa dovolacieho súdu v prípade žalovanej nejednalo sa v zmysle § 129 ods. 1 CSP o nejasné alebo neúplné podanie, resp. podania, keď odvolací súd konštatoval, že žalovaná vo vyjadreniach uviedla finančné čiastky, ktoré mala sama výlučne vynaložiť do výstavby / prestavby domu a jeho zariadenia, tieto však žiadala iba zohľadniť pri stanovení primeranej náhrady za vyporiadanie nehnuteľnosti. Nevyplyvalo, že by podala návrh na zaplatenie týchto investícií formou žaloby, resp. vzájomnej žaloby, preto nebolo povinnosťou súdov žalovanú poučovať v zmysle vyššie uvádzaných ust. CSP. Tvrdenie, že v inom konaní si tieto investície uplatňovala viac ako rok a pol odo dňa písomného vyjadrenia k žalobe, je len jej vecou, za ktorú musí znášať prípadne nepriaznivé následky. Uplatnenie práva podľa hmotnoprávných lehôt je vecou, ktorú musí „striehnúť“ či už strana sporu, resp. jej právny zástupca v súlade so zásadou „vigilantibus iura scripta sunt“, t.j. „práva patria len bdelým“ (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod. To platí obdobne aj o využívaní zákonných procesných ustanovení, včítane využitia možnosti podania opravných prostriedkov. (citované z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Sžf 65/2011).

22. Podľa § 160 ods. 1 CSP súd poskytuje stranám poučenia o ich procesných právach a povinnostiach v rozsahu ustanovenom týmto zákonom. Z uvedeného vyplýva, že poučovacia povinnosť sa týka len poučenia o procesných právach a povinnostiach. Preto je vylúčené, aby súd poučoval strany o hmotnom práve, t.j. napr. o možnosti vzniesť námietku premlčania.

22.1. Obsahom poučovacej povinnosti je poučenie o procesných právach a povinnostiach strán sporu. Súd je povinný poučiť strany o tom, aké práva im priznávajú a aké povinnosti im ukladajú procesné predpisy, ako je potrebné nimi zamýšľané procesné úkony vykonať, aby sledovali procesné účinky, prípadne ako je potrebné odstrániť vady už vykonaných procesných úkonov, aké právne následky sú spojené s preverenými procesnými úkonmi a ako je potrebné splniť procesnú povinnosť zo zákona alebo z rozhodnutia súdu. Do poučovacej povinnosti súdu však nepatrí návod, čo by strana mala alebo mohla v danom prípade vykonať, ale iba pomôcť k tomu, aby mohol zákonom stanoveným spôsobom dať najavo, čo hodlá v konaní urobiť. Poučovacia povinnosť sa týka najmä tých procesných práv a povinností, ktorých realizácia alebo rešpektovanie má základný význam pre kvalitu zabezpečenia a realizáciu základného práva na súdnu ochranu v občianskom súdnom konaní (uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo/345/2012).

22.2. Poučovacia povinnosť súdu nie je bezbrehá, ako vyplýva z nálezu Ústavného súdu, z 19. septembra 1996, III. ÚS 104/96. K zachovaniu „férovosti“ súdneho konania prispieva primárna nemožnosť súdu poučovať účastníka o jeho hmotnoprávných súvislostiach, ktoré vyplývajú z nestrannosti všeobecných súdov [článok 36 ods. 1 Listiny (SR)] a zo zásady rovnosti účastníkov konania [článok 37 ods. 3 Listiny]. Uvedené potom platí bez ohľadu na druh konania či práva, o ktorých má byť rozhodované. V ústavnoprávnom meradle je potom súd povinný sa vyvarovať takých poučení, ktorými by ovplyvnil vzájomné procesné postavenie strán, prípadne zmenšil zodpovednosť samotnej strany za jeho procesný postup v konaní. Pre úplnosť je vhodné sa zmieniť, že tieto zásady, ktoré majú ústavnoprávny základ, boli výnimočne prelomené Ústavným súdom ČR v prípadoch, keď na základe testu proporcionality prevýšil záujem na ochrane účastníka nad rovnosťou účastníkov konania. Z dikcie ustanovenia § 160 CSP vyplýva rozsah poučovacej povinnosti súdom. Súd neposkytuje poučenie o všetkých procesných právach a povinnostiach strán sporu, ale len v rozsahu stanovenom zákonom. Poučovacia povinnosť je preto kreovaná tak, že uvedené ustanovenie predstavuje generálnu klauzulu a jednotlivé samostatné ustanovenia sú jej premietnutím. Tieto konkrétne zákonné ustanovenia tak vymedzujú rozsah a spôsob poučenia tak, aby sudca vedel, o čom a ako má v konkrétnej procesnej situácii poučiť.

23. Záverom nedá dovolaciemu súdu nepoukázať na to, že zo záveru vyjadrenia žalobcu vyplýva, že žalobca už aj vyplatil žalovanej priznanú primeranú náhradu vyplývajúcu mu z právoplatného rozsudku, ktorú žalovaná prijala a dobrovoľne sa aj vystažovala z domu žalobcu. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že odvolací súd v konaní nepostupoval spôsobom, ktorý by bol v rozpore s kogentnými procesnými ustanoveniami, a ktorým by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľka neopodstatnene namieta nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý mal znemožniť uskutočňovanie jej procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Dovolací súd preto dovolanie žalovanej ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) a f) CSP.

24. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.